Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXX. | Число 50. | Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 3. марта, 1922. | VOL. XXX. | No. 50. | Jersey City, N. J., Friday, March 3, 1922. | THREE CENTS

РОБІТНИКИ ПРОТИ ЗАКОНА ПРО ПРОМИСЛОВІ СУДИ

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 1. марта. — Ледво чи було коли в нюйорській леґіслятурі таке людне переслухане, як нинішнє переслухане над внесеним тут законопроектом, забороняючим страйки та віддаючим усі непорозуміння межи робітниками та підприємцями в руки урядового роземного суду.

На переслухане зявилося величезне число представників робітничих юній, межи ними самий предсідатель Американської Федерації Праці Самуель Ґомперс. Йому власне відступили право говорити усі, що лагодилися промовляти на переслуханню. Велику частину своєї промови проти законопроекта посвятив Ґомперс американським ґазетам, котрих він обжаловував за вороже становище до робітництва. Він заявив, що всі робітники противляться завзято внесеному законопроектови, уважаючи його за поворот до рабства. Такий закон не може бути ухвалений, а колиб навіть був, то його робітники не послухають, подібно як не послухали подібного закона в стейті Канзас. Кримінавами та грошевими карами робітники не дадуться відстрашити від сповнювання своїх людських прав. Страйків не можна запобігти законом; се може зробити лише добре зорганізована робітнича юнія.

Переслухане в справі законопроекта почалося о годині другій пополудни. Ґомперс говорив коло півтора години, і через цілу його промову ніхто не перерився йому, хоч слідуючим бесідникам, котрі говорили проти нього, переривано так часто, що предсідателеви засідання було трудно удержати порядок нарад.

Переслухане мало переконати прихильників промислового суда, що робітники стоять так одноцільною лавою проти нього, що ухвалити сей закон буде неможливо. Через те почали уже кружляти поголоски, що законопроект в його теперішній формі мають цофнути, а на його місце мають внести новий законопроект, після котрого мається завести промислові суди лише для так званих підприємств публичного пожитку, себто таких, як зелізниця, трамвай, тощо.

СЕНАТ ПОТВЕРДЖУЄ УГОДУ З ЯПАНОМ ПРО ЯП.

ВАШІНҐТОН, 1. марта. — Сенат значною більшостю голосів потвердив угоду Злучених Держав з Японом про мандат над островом Яп.

За договором голосувало 67 сенаторів, проти 22, значить кількома голосами понад потрібні дві треті. Се велике число голосів за договором приписують конференції, яку провідники більшости відбули з менчостю, себто демократами. Наслідком сьої конференції, на котрій велику ролю відограв демократичний сенатор Андервуд, який самий був одним з американських делеґатів на вашінґтонській конференції, цілий ряд демократів голосував за договором. Зате проти договору голосувало трох републиканців, а саме: Бора, Френс і Джансон.

На основі висліду першого голосовання предсказують, що всі договори будуть ратифіковані (потверджені).

АМЕРИКАНСЬКА ФЛЬОТА БЕЗ ТОПЛИВА.

ВАШІНҐТОН, 1. марта. — Американській военній фльоті не стало опалу, бо минувшого року на сю ціль призначено за мало гроша. Конґрес мав поправити справу вносячи внесення на покритте недобору в сумі 5,200,000 долярів, якої потреба на заплачення вугля та нафти до кінця біжучого фінансового року. Внесення запізнилося в комітетах і кождий корабель фльоти стоїть перед повним здержанням руху.

ЗА САККО І ВАНЗЕТТІ.

НЮ ЙОРК, 1. марта. — В Бетговен Гол відбулися нині великі робітничі збори, скликані Юнією Оборони Робітників, і ухвалили резолюцію, в котрій заявляється, що Ніколя Сакко та Бартоломея Ванзетті бостонський суд засудив на смерть за убитте двох людий тому, бо суд був упереджений проти обвинених, бо вони люди радикальних поглядів та чужинці. При кінці зборів збирано на оборону обох засудженців і зібрано коло пів тисячі долярів.

ОБЖАЛУЮТЬ НІМЦІВ ЗА БАНКРОТСТВО.

РОКФОРД, Илинойс, 1. марта. — До тутешнього суду внесла одна компанія для виробу діточих забавок подане о признане її банкротом; в просьбі заявляє, що причиною її руїни була конкуренція (суперництво) німецьких фірм для виробу діточих забавок.

МЕКСИКОВИ ГРОЗИТЬ ГЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК.

МЕКСИКО, Мексико, 1. марта. — Містови Мексикови грозить генеральний страйк, який може позбавити його світла та трамваєвої служби.

Межи представниками робітничих юній, підприємців та урядниками відбувається цілий ряд конференцій, але вони до нічого не доводять і до страйку таки відай прийде. Робітники стріткарових компаній та електровні предложили свій ультимат, котрому речинець виходить нині в опівночи.

Шофери автомобілів, котрі недавно страйкували, але тимчасово погодилися з підприємцями, знов вийшли на страйк нині для симпатії з домаганнями робітників на стріткарах.

АНДРІЙ САВКА

МЕНАДЖЕР „СВОБОДИ" І УПРАВИТЕЛЬ ДРУКАРНІ ПОМЕР В СЕРЕДУ, ДНЯ 1. МАРТА, 1922, О 2-ГІЙ ГОДИНІ СПОЛУДНЯ В САНАТОРІЇ СТЕЙТУ НЮ ДЖЕРЗИ В МОРРИС ПЛЕЙНС.

Покійний вже майже від року попав був з перемучення і слабого здоровля в нервовий розстрій, а перед трома місяцями був тяжко занедужав, так, що мусів пійти до санаторії лічитись. Одначе його ослаблений орґанізм не всилі вже був перемогти тяжкої недуги і мимо пильних лікарських заходів він щораз то падав на силах, аж по трох місяцях терпінь помер спокійно в санаторії.

Вчасі недуги Покійного відвідувала його родина і знакомі та товариші праці аж до останньої хвилі життя. Він їх пізнавав і радий був розмовитись.

Покійного Андрія Савку знала довгі літа ціла американська Україна. Знала його яко щирого громадського і народнього робітника. Всі, що знали його особисто або працювали з ним, цінили і любили його.

Покійний Андрій Савка родився у Львові в 1876 році. Був сином бідних міщан. По скінченню міських шкіл пійшов на науку друкарства в друкарні Товариства ім. Т. Шевченка у Львові, де і визволився на складача. Опісля працював яко складач в Ставропигійській друкарні у Львові при „Ділі".

В 1903 році приїхав до Америки працювати в друкарні „Свободи", де працював яко складач в Олифанті, в Скрентоні, в Ню Йорку і в Джерзи Ситі, аж до конвенції у Вилксбері, Па., в 1912 році, коли його вибрано вперве менаджером „Свободи". З того часу працював на сьому становищі до останньої хвилі.

Покійний помер ще в силі віку, бо ледви в 46 році життя.

Покійний оставив вдову і трое малолітніх дітий.

Похорон відбудеться з дому жалоби при 65 Гренд Стріт, Джерзи Ситі, Н. Дж., в понеділок, 6. с. м.

ОБІ СТОРОНИ ВІДКИДАЮТЬ ПОСЕРЕДНИЦТВО В СТРАЙКУ.

ПРОВИДЕНС, Ровд Айленд, 1. марта. Представники властителів бавовняних пряділень та представники яких 16,000 робітників, що проти них страйкують, повідомили суддю Гана, начальника стейтового роземного суду, що вони не годяться на те, щоби він був одиноким роземним суддею в їх справі. Через те відкинення сподіються, що страйк знов потягнеться кілька тижнів, заким вирине нова спроба полагодження страйку.

ДОЧКА ХОЧЕ ЗАНЯТИ МІСЦЕ БАТЬКА В КОНҐРЕСІ.

Пані Вивифред Мейсон Гак з Шікаґо внесла петицію як кандидатка на конґресменку на місце її померщого батька Віліема Мейсона. Пані Гак каже, що коли скінчиться її каденція, вона буде кандидувати на се саме становище на новий термін.

КОНҐРЕСМЕН ЗАСНУВ ПІДЧАС ПРОМОВИ ПРЕЗИДЕНТА.

Підчас втіркової промови президента Гардинґа про допомогу американській торговельний фльоті, яку він виголосив на спільному засіданню обох палат конґресу, присутні на ґалерії гості завважали, що конґресмен з Оклагоми Герик заснув собі преспокійно, заложивши ногу на ногу. Хто знає, може й храпіти почав, бо конґресмен Вейл з Колорадо, котрий сидів зараз коло нього, покмітив пригоду свого сусіда, і зараз його штовхнув під бік ліктем. Конґресмен Герик мав пробудитися, кліпнути кілька разів, відсвіжитися і вже слухати до кінця промову з отвореними очима. Пізнійше він пояснив товаришам своїм, що він ліпше слухає зі замкненими очима.

МІЖНАРОДНЯ ЕКОНОМІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ В ҐЕНУЇ ЗАЧНЕТЬСЯ 25-ОГО ЦВІТНЯ С. Р.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 1. марта. — Тут заявляють на основі певних урядових вістий, що міжнародня економічна конференція в Ґенуї зачнеться не 10-го але 25-го цвітня с. р.

Причиною відложення конференції є се, що був спротив, аби конференція зачиналась у Великодний тиждень, і також тому, що приготовань до конференції годі викінчити до 10. цвітня.

ЛОЙД ДЖОРДЖ ГРОЗИТЬ, ЩО УСТУПИТЬ ЗІ СТАНОВИЩА ПРЕМІЄРА.

ЛОНДОН, 1. марта.—Британський премієр Лойд Джордж загрозив коаліції (яка повстала вчасі війни з представників консерватистів і лібералів в парляменті), що уступить зі становища премієра, коли поодинокі консерватисти з коаліції далі будуть її розбивати.

Сю погрозу видав він наслідком останніх самостійних виступів деяких консервативних членів коаліції, котрі хотять скріпити консервативну партію нападами на коаліцію і зокрема на премієра Лойда Джорджа.

БРИТАНСЬКА ВОЄННА ФЛЬОТА МАТИ-МЕ НАЙМЕНЬШЕ 98,000 ЛЮДИЙ.

ЛОНДОН, 1. марта. — Британський міністер скарбу сер Роберт Горн заявив нині в палаті громад, що британське правительство рішило, що британська воєнна фльота не може мати меньше людий як 98,000.

ІРЛЯНДІЯ НЕ БУДЕ МАТИ ОКРЕМИХ ДИПЛЬОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ.

ЛОНДОН, 1. марта. — Ірляндці сподівались, що Ірляндська Вільна Держава мати-ме своїх дипльоматичних представників заграницею, але нині заявив британський міністер кольоній Винстон Чорчил, що Ірляндія буде заступлена заграницею британськими дипльоматичними представництвами так як другі доміниї.

ПОШЛЮБНА ГОСТИНА КНЯЖНИ МАРІЇ.

ШИФНАЛ, Анґлія, 1. марта. — Княжна Марія зі своїм чоловіком лордом Ласелем виїхали на пошлюбну гостину до посілости лорда Бредфорда у Вестон Парк, в Шифнал.

Там молоді будуть відтяті від світового руху і бурливого міського життя.

ЛЯХИ КАЖУТЬ: „СПРАВА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ СТОЇТЬ ДУЖЕ КЕПСЬКО"...

Анґлія і східно-галицька справа. — Заяви Керзона й Лойда Джорджа Врублевскому.

БЕРЛІН, 3. лютого. (Вл. кор. „Свободи"). — Краківський польський дневник „Час" стверджує звістку, що польський посол в Лондоні Врублевський мав недавно розмову з анґлійським міністром заграничних справ лордом Корзоном. Розмова дотикала: 1) опору Анґлії проти помочі Польщі на випадок війни з Німеччиною, й 2) признанне східної границі Польщі й риського договору. Навлідки розмови були такі важні, що Врублевський приїхав до Варшави, щоб особисто скласти звіт польському урядови.

Який же був зміст тої розмови? „Час" про се подає слідуюче. В справі другої точки, себто визнання східних границь і риського договору, що на практиці означало-б признанне прав Польщі до Вильни, Волині і Східної Галичини, — ТУТ АНҐЛІЯ ВІДДАВНА СТАВИТЬ ОПІР І СВОГО ПОГЛЯДУ НЕ ЗМІНИЛА Й ДОСІ. У грудні 1919 р. на мапі означили лінію Корзона, яка відповідає лінії давнійшої „Конґресівки" й меньше-більше Сяну. АНҐЛІЯ Й НИНІ СТОЇТЬ НА ТІМ, ЩО ПОЛЬЩА ІСТНУЄ ТІЛЬКИ ПО СЯН, А НА ПІВНІЧ БУГ, ТА ВІРИТЬ, ЩО РИСЬКА ГРАНИЦЯ НЕ ЗАДЕРЖИТЬСЯ ЯКО ТРИВКА ОСНОВА МИРА.

„Час" далі оповідає таке: Коли один приятель Польщі (очевидно, тойсамий Врублевський) просив Лойда Джорджа, щоб не дусив Польщі, відбираючи їй Східну Галичину, Лойд Джордж на те сказав, що нехай Поляки прийдуть з проектом, який можнаб було в Анґлії боронити. „АНҐЛІЯ НЕ МОЖЕ ЗДАВИТИ ІРЛЯНДІЇ", — многозначно підкреслив Лойд Джордж.

Навівши ще деякі витяги з анґлійської преси, дуже неприхильні до Польщі, „Час" приходить до сумного висновку:

„Справа Східної Галичини стоїть дуже кепсько"..., розуміється, для Польщі.

Устами „Часу" промовляє сама Істина.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 493 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ГАЛИЧАНИ НЕ ДАЮТЬ СЕБЕ ПРОДАТИ.

Як звісно, большевики запродали шляхотській Польщі в Ризі, дня 18. марта, 1921, українську Галичину, західну Волинь (дві третини краю), Холмщину і Полissе. Ті українські землі віддали большевики Ляхам на зїдженнє. Аби не було сумніву про се, то ще і блоферський так званий „третій інтернаціонал" оголосив в Москві, що комуністи з Галичини не можуть вести окремо своеї політики але мусять підлягати польським комуністам у Варшаві і нічого без їх дозволу або згоди не можуть зрозуміти.

Длятого большевицький уряд видавав Галичан в руки Польщі яко польських „обивателів".

Але Галичани, котрі є на Україні, се свідомі і завзяті Українці і не дали себе живцем продати Ляхам. Вони піднесли проти большевицького злочину крик.

Аж се спонукало большевиків „змінити фронт". І вони „змінили фронт".

І большевицьке міністерство внутрішніх справ (комісаріят внутрішніх справ) на Україні звернулось за поратунком до аліянтського договору із Сен-Жермен з Австрією та до Ліґи Народів. Каже воно, що сей мир не віддав Польщі Галичини, а Ліґа Народів віддала сей край Польщі (?) на 25 літ але тільки під окупацію, наслідком чого мешканці Галичини не є горожанами Польщі і тому большевицький уряд на Україні не буде вважати Галичан польськими горожанами.

Сей „указ" оголосила большевицька ґазета „Комуніст" в Харкові у виданню з 12. січня с. р.

Він звучить:

Між просьбами про признанне чужоземного громадянства, які одержує з місць народній комісаріят внутрішніх справ України, находяться просьби громадян Галичини, що їх зачисляють польськими громадянами.

Галичина не є частю Польщі, яка входила би в її склад на основі національного признаку, чи мирового договору, заключеного Польщею з державою, в склад якої входила Галичина до війни в 1914 р., се є Австрією. Міжнародній Союз Ліґа Народів, утворений по війні 1914—1916 р., дав Польщі мандат на Галичину на 25-літній реченець. Так як Ліґа Народів є інституцією непризнаною радянським урядом, її постанови не можуть мати жадної юридичної сили для органів радянської власти. Колиб навіть радянський уряд признавав Лігу Народів, то занятте Галичини після її мандату не було би сходом Галичини в склад Польщі, тільки окупацією, яка не дає уроженцям Галичини ніяких прав ні привілеїв, які належаться польським громадянам на основі риського договору. Народній комісаріят внутрішніх справ запропонував всім губерниським відділам управи в ніякому випадкови не трактувати громадян Галичини яко польських громадян, не видавати їм документів, установлених для польських громадян і заперестати евакуацію по рискому договору Галичан, яко непольських громадян. Ґруповий чи поодинокий поворот галицьких громадян домів дозволяти в загальному порядку, установленому для всіх чужоземців, уважаючи неважними візи, видані польськими представниками громадянам Галичині яко польським підданим. На випадок, коли уроженці Галичини внесуть просьбу про признанне їх чужоземними громадянами, видавати їм документи яко чужоземним громадянам Галичини. Всім громадянам Галичини запропонувати, вести окремий підрахунок, а їх списи представляти в чужоземний відділ народнього комісаріяту внутрішніх справ.

Замітно, що большевики не можуть покликатись на свій соромний мировий договір з Риґи, з 18. марта, 1921, але покликуються на аліянтський договір із СенЖермен та на Ліґу Народів.

У справі Ліґи Народів большевики говорять неправду, що вона віддала Галичину Польщі на 25 літ під окупацію. Се була віддала аліянтська Найвисша Рада, але й вона потім се рішенне відкликала. Рада Ліґи Народів вирішила дня 23. лютого, 1921, що Галичина не належить до Польщі а тільки остає під її хвилевою військовою окупацією. Зноваж минулої осени Збір Ліґи Народів приняв резолюцію, якою візвав аліянтську Найвисшу Раду до прискорення вирішення державного становища української Галичини.

Большевики ще недавно сміялися з Ліґи Народів, а тепер покликуються на її рішення.

„Про свої „договори" мовчать не лише тому, що в них віддали українську Галичину шляхотській Польщі, але й тому, що вони їй віддали також: ЗАХІДНУ ВОЛИНЬ, ХОЛМЩИНУ І ПОЛІССЄ.

Випадало-б також стати в обороні Українців з тих країв, але тут годі таксамо як у справі Галичини покликатись для оборони на скандальний риский мировий договір.

Длятого большевикам ліпше промовчати свій договір, тимбільше, що Волинці, Холмщаки і Поліщуки не кричать так як Галичани, а в біді покликатись на „буржуазний" договір із Сен-Жермен та на „буржуазну" Ліґу Народів.

НОВИЙ ПАПА РИМСЬКИЙ ПІЙ XI.

(Кореспонденція „Свободи").

Політичне значінне Ватикану. — Нововибраний папа. — Його попередники. — Чи є український кардинал? — Як вибирають папу? — Чотири ґвардії. — Як довго треває вибір? — Хто вибирає папу? — Що таке „конкляве" і як виглядає? — Як відбувається голосування? — Що діється по виборі. — Що говорять старі книги й кабалістичні пророцтва про останних папів?

Римська церковна орґанізація, яка обіймає цілий світ, се ще тепер велика політична сила, се до певної міри „держава над иншими державами". Вона має значні політичні впливи й тому всяким змінам у тій великій орґанізації треба уважно придивлятися. Нема в Европі ні одного народу, на історії якого не заважилаб орґанізація римської церкви чи як його приятелька, чи як його противниця в політиці.

Та римська церковна орґанізація уряджена централістично, хоч з тактично-політичних причин допускає вона ріжні обяви автономічні.

Дня 5. лютого одержала та велика орґанізація нового голову. Є ним Ахіль Ратті, котрий як папа приняв імя **Пій XI.** Ратті має тепер літ 65. Він міщанського роду. Походить з маленького місточка Деціо (18 км. від Медіоляну). Семя його займається ремеслом і торговлею. Він сам був ученим істориком, палеографом і фаховим бібліотекарем. Тому й був директором великої Амброзійської бібліотеки в Медіоляні (де переховується багато цінних творів, між ними й рукописі Ленарда Да Вінці). Потому був директором папської бібліотеки в Римі. Між книгами пересидів ціле життя. Аж в р. 1919 попередний папа вислав того ученого як політичного представника до Варшави. Непривичний до політичних виступів Ратті — зробив у Варшаві крок, izза якого папа мусів його відкликати з тої посади: Ратті виступив тоді в шлеській справі проти інтересів Німеччини і за інтересами Польщі. За те його й відкликано. Щоби перед світом закрити се, іменовано його на останній консисторії кардиналом так, що він в часі вибору був наймолодшим з кардиналів.

Приятелем нового папи є бельґійський кардинал Мерс'є (Mercier).

Часто папи, вступивши на престол, провадили інакшу політику, ніж передтим, коли ще були кардиналами, нунціями і т. д. Тому з варшавського поступку б. нунція Ратті годі напевно судити про те, яка буде його політика. Його попередник був прихильний українській справі, навіть досить отверто висказувався проти польських насильств у Галичині, кажучи, що Поляки звичайно так поступали і в минувшині. Річ дуже характеристична, що останні папи, які думали „про наверненнє сходу", в першу чергу про приєднанне Великої України, — не уважали вказаним іменувати **ні одного українського кардинала** (від смерти Сембратовича). Розуміється, се зовсім не причиняється до піднесення поваги унії навіть у Галичині, не то деинде, особливо коли взяти під увагу, що Поляки мають аж двох кардиналів. Коли таке ділялося за папи, який мав опінію прихильного галицьким Українцям, то що буде тепер? Яке становище займати-ме новий папа, годі напевно предвидіти. Супроти того, що його попередник звернув особлившу увагу на Схід Европи, а політика Ватикану все уміла витревало йти раз вибраним шляхом, — можна припускати, що й новий папа зверне особлившу увагу на схід Европи. Тим більше, що се енергійна людина, що видно з першого його кроку як папи: він відразу зломив стару традицію й вийшов благословити народ не на внутрішній балькон, як робили досі всі папи, тільки на зовнішний. Се викликало таку дивовижу (бо Ватикан остро придержується старих, традиційних форм), що маршалок конкляве князь Хіґі мусів офіціяльно пояснити це зломанне традиції. Він пояснив це такими словами:

„Його святість папа Пій XI. застерігаючи церкві й св. престолови її всі ті права, які він заприсягне й яких боронити-ме, уділив свого першого благословенства з зовнішнього балькону в тім замірі, щоб одержали його всі народи і племена світа, які так бажають собі загального замирення".

Під тим гаслом розпочав нововибраний папа свою діяльність.

Папу вибирають тепер уже з меншими парадами, як колись. Але все таки картина остає подібна.

Перед будинком, де має відбутися вибір, стоїть почвірна сторожа:

1. Ґвардія шляхти.
2. Сторожа Палятину.
3. Ватиканська жандармерія.
4. Ґвардія папи, зложена з Швайцарів, що всіх закасовує.

Шляхотська ґвардія складається тільки з 64 молодців. До неї приймають тільки синів римської високої аристократії, з родів, які найменше від сто літ належать до шляхотського стану. Той хто хоче бути принятий до неї, мусить мати не менше ніж 20 а не більше ніж 25 літ, мусить уміти (крім італійської ще французьку мову та ще якусь, яку не будь, ну, й мати протекцію. Ґвардія ся основана щойно в р. 1801. Одяг її символічно зложений з одягів армій ріжних народів: ковнір і білий плащ взято від Німців, червону накидку від Анґлійців, службову шапку від Французів, шолом від італійських кірасирів.

Швайцарська ґвардія складається з 80 Швайцарів, які традиційно походять з 6 католицьких кантонів Швайцарії. Вона має великі копія (списи) і йде в часі обходів біля несеного престоля, на які сидить папа. Ся ґвардія основана з початком 16 століття. Сеї ґвардії вживається до парад.

Властиву службу робить ватиканська жандармерія, а передовсім палятинська сторожа. Остання складається з 70 представників дрібної римської шляхти, які дбають про особисту безпеку папи.

Службу в часі вибору папи гостро відокремлюють від кімнат у яких є „конкляве". Також секретарів приміщують окремо, й окремо третю ґрупу осіб, потрібних до ріжних справ, як двох лікарів, одного хірурґа, одного аптикаря, одного архітекта (він мусить бути при тім, як замуровують вікна і двері) й одного сповідника.

Вибір папи відбувається часом коротко а часом дуже довго. Нпр. попередника теперішнього папи вибрано за кілька хвилин — зараз першою подачею голосів. Теперішнього папу вибирали чотири дні. А раз тривав вибір д в а р о к и так, що знетерпеливлене населенне того міста, в які відбувалася конкляве, здерло дах та розібрало стелі з будинка, в котрім сиділи кардинали, аби їх пражило сонце й падав на них дощ. А з харчів допускали до кардиналів тільки пісний хліб і звичайну воду.

Се й помогло.

Папу вибирає колеґія кардиналів, зібрана на „конкляве" (під ключем). Спосіб тих виборів ухвалив ще в 13 століттю (в р. 1271.) загальний собор в Люґдуні і тоді також видумали назву „cum clave" (під ключем), з чого потому зробили слово „кокляве"; прийшло до того так, що коли по смерти папи Клеменса IV. кардинали не могли погодитися, кого вибрати, ґубернатор міста Вітербо замкнув їх у палаті й давав їм тільки хліб і воду так довго, поки не погодилися.

Конкляве починається в 10 днів по смерти папи. Місце його збору не є приписане, але в останних часах відбувається конкляве коло катедри св. Петра в одній з палат, що сусідує з Сикстинською каплицею. В тій палаті роблять багато малих келій з дощок. Кождий кардинал одержує три або 4 такі келії для себе і тих, що з ним прибули (вони називаються „конклявісти"). Всі ті келії оббиті сукном — фіолетним для тих, котрих іменував останній папа, червоним або зеленим для давніще іменованих кардиналів. Келії ті такі малі, що в них міститися може тільки одно ліжко, оден столик (з хрестом), одна мала шафа і 2 або 3 крісла. Одна з келій служить кардиналови за каплицю. Кошти урядження тих келій носять всі кардинали без огляду на те, чи беруть участь у виборах чи ні. На кождій келії є герб (знак) кардинала. Келії майже темні, бо вікна на ґалерію забивають дошками.

В цілій палаті замуровують усі двері й вікна, з винятком одного входу для тих кардиналів, що спізнилися izза тяжкої хороби або далекої дороги. Але хто увійде через ті двері, вже не може вийти до кінця конкляве, а хто ними вийде, вже рішучо вернути не може. Двері ті мають два окремі замки: ключ до одного замка, зовнішного, має майстер церемоній папського двора, ключ до другого, внутрішнього, замка, має при собі ґубернатор конкляве. В дверах є вікно, кріз котре кардинали можуть уділяти авдієнції чужим, заграничним послам, але тільки в присутности найменше 3 инших кардиналів і по попереднім оповіщенню про се цілому конкляве.

Харч одержують кардинали або з ватиканської кухні або з міста через отвір в мурі. Харч передтим переглядає спеціяльно на те призначений пралат, який має уважати, щоби до середини не дістався який лист.

По 3 днях, коли кардинали не погодяться що до того, кого вибрати папою, дають їм уже не такий харч, як передтим, тільки приписаний. Властиво — приписано тільки хліб і воду. Але в практиці свого припису не виконують аж так остро. Від 19 літ заборонено вживати мідяної посуди, бо в р. 1903 захорувала від нечищеної міді, на яку кинувся ґріншпан, майже ціла колеґія кардиналів, так, що говорили про атентат. Здоров був тільки кардинал Рамполля, котрий мав свого кухаря й віденський кардинал, котрий не міг їсти італійської страви і казав собі окремо варити „по віденськи". Від тоді конкляве мусить їсти зі звичайних глиняних горшків і мисок.

Входу пильнує папська сторожа в день і в ночи.

Властиві вибори починаються щойно третього дня. Кардинали засідають у сикстинській каплиці. Перед кождим пульпіт і прибори до писання. На середині каплиці лежать картки до голосовання і дві чаші.

Кардинали вибирають президію з трьох: одного кардинала-епископа, одного кардинала-священика й одного кардинала-діякона. Найстарший віком кардинал пише на картці на горі своє імя і назвиско, на долі кандидата, якого хотівби вибрати папою, запечатує картку кілька разів, підносить її в гору, йде з нею до вівтаря, присягає перед ним, що голосує свобідно без бічних впливів і підшептів, переходить коло великого стола й кидає картку в чашу. Так голосує кождий кардинал. До важности вибору треба двох третин голосів.

Коли ніякий кандидат не одержав двох третин голосів, палять усі картки в печі, яку уставляють в каплиці з рурою, яка виходить аж на верх. Товпи народа, що ждуть перед палатою на вислід виборів; пізнають по димі, що виборів не доконано і кричать: „сфумата"! (спалені).

По такім невдачнім виборі наступає другий, звичайно о год. 6 вечером. Він відбувається так само як раніший з тою тільки ріжницею, що замість правити службу божу, відспівують приписані псальми.

Тому, що в першім голосованню імена кандидатів читають голосно, безцільно булоб виступати з новими кандидатами. Отож в дальших голосованях кардинали приймають формулу „accessit" — то значить **„прилучаються"** до одного з кандидатів. В дальших голосованнях, що відбуваються двічі в день, число кандидатів стає разураз менше, бо все прилучаються до одного з тих, що мали передтим вигляд на вибір.

Нарешті, коли вже видно, що той або сей кандидат бере верх, толі всі годяться на одного й вибирають його через акклямацію.

По доконанім виборі встають всі, а сидить тільки той, котрого вибрали. Майстер церемоній питає його, чи приймає вибір а потому, яке імя прибирає собі як папа. Опісля списують акт вибору і два кардинали діякони провадять нового папу до вівтаря, де серед довгих церемоній одягають його в папські шати. Новий папа зараз іменує одного (згори призначеного) пралата кардиналом в той спосіб: той пралат, клякнувши перед папою, подає йому білу шапочку, а новий папа знімає з себе свою дотеперішню червону (кардинальську) й вкладає її на голову тому пралатови. Так той пралат стає кардиналом, а колеґія затверджує се на найблизшій консисторії.

Одягнений у нові одяги папа засідає перед вівтарем, а кардинали цілують його в руку. Він кождого з них двічі обнимає.

Щойно потому оповіщують прилюдно вислід виборів. Перший кардинал-діякон, перед яким несуть папський хрест, виходить на балькон і голосно оповіщує: „Звіщаю вам велику радість: Маємо папу в особі Його Еміненції отця (такого то), котрий прибрав імя (такеґо)".

Є ріжні книги й рисунки з давних давен, які займаються пророцтвами про римських папів. Найбільше відома з них книга яку почав писати монах М а л я к х і я (чина Цістерзіїв). Він жив у першій половині 11 століття. Книгу ту продовжав по нім якийсь невідомий автор. В останнє видали сю книгу в більшім числі примірників ще в р. 1670. Вона цікава тим, що предсказує про кождого папу в двох трьох словах, який той папа буде. Розуміється, ті пророцтва часом дуже темні. Наприклад про папу Пія IX було предсказано такими словами Crux de cruce („хрест із хреста"). За того папи втратило папство свою державу на користь зединеної Італії й тим самим утратило світську владу. Отож пророцтво „хрест із хреста" викладали опісля так, що той папа натерпівся izза утрати світської влади христового намісника; инші знов викладали се пророцтво простіще: той папа був шляхотського походження і мав у своїм гербі хрест. При папі Льві XIII були дописані в тій старій книзі слова „Lumen in coelo" (світло небесне). Той папа був також шляхотського роду і мав у своїм гербі блискучу комету на синім тлі. Був се дуже побожний папа і дехто домагався по його смерти, щоби його проголосити святим. При папі Пію X. були слова „Ignis ardens" („палахкотячий огонь"). Сей папа виступав проти модернізму. При останнім папі Бенедикті XV., який тепер помер дописане було пророцтво „Religio depopulata" („Віра без народа"). Коли сей папа вступив на престол, була велика війна, яку ми щойно пережили: в ній поборювалися страшенно народи тої самої християнської віри й наступив загальний занепад моралі в Европі, пиянство і корупція, грабунки і розбої.

Книга монаха Малякхія предсказує, що по Бенедикті XV. буде ще тільки вісім римських папів і наступить кінець світа. При наступнику Бенедикта XV. написані слова „Fides intrepida" („Незрушима віра"). Слова сі толкують так, що сей папа не буде займатися політикою, тільки виключно релігійними справами. По нім прийде (після тої книги) папа зі знаком „Pastor angelicus" („Ангельський пастир"), по нім „Pastor et nauta" („Пастир і мореплавець"), по нім „Blos florum" („Квіт квітів"), потому настануть три папи з дуже неясними знаками: „De medietate lunae" „De labore solis" і „Gloria olivae". **Останний папа називати-меться Петро.** Про нього написано таке в тій книзі: „В часі, коли свята римська церква терпіти-ме найгірші переслідування, буде папою римським Петро, Римлянин (з роду?). Він пасти-ме свої вівці серед великого труду й за нього пропаде людство і знищиться і страшний Судя небесний судити-ме народи світа". Се пророцтво толкують також так, що за того папи настане кінець світа але тільки для нашої, білої раси: проти неї піднімуться в великих війнах кольорові народи — жовті і темні, розібють силу білих і поневолять їх. Так повториться на велику міру те, що вже раз було в історії, в хвилі, коли упадав старий Рим, що загорнув колись під свою владу цілий т о д і культурний світ. Коли упадок моралі і зіпсутте знищили силу старого Риму, він почав послугуватись чужими військами з варварських і півдиких племен подібно як в останній великій війні білі народи послугувалися в боротьбі проти себе чорними військами. В якийсь час опісля ті варварські племена, які Рим озброїв і навчив воювати, — кинулися проти нього і знищили його державу.

Відень, 7. лютого, 1922.

Др. Осип Назарук.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ.

Віденський німецький дневник „Нае Фрае Прессе" помістив у вечірнім числі з 28. січня с. р. осьтаку статтю д-ра О. Назарука:

Польський посол граф Лясоцький порушив у своїй орзмові в „Нов Фрае Прессе" з 26. січня с. р. також східно-галицьке питанне. Тому, що се питанне має велику вагу не тільки для українського народу в Східній Галичині, але і для загального сконсолідовання відносин у Східній Европі, я дозволю собі пояснити українське становище в сій справі.

Мериторично висказатись про східно-галицьку справу граф Лясоцький не хотів. Він обмежився тільки на погляди бувшого румунського президента міністрів Таке Йонеску, оповіщені у французькій ґазеті „Реві де Франс". Таке Йонеску пише там між иншим таке: „Чистим божевіллем було-б утворенне ще одної, амлої, безпомічної держави між Росією, Польщею і Румунією та поведенне границь нинішньої або будучої Росії аж до хребтів Карпат або до меж середно-европейської рівнини."

Нинішний стан відносин у Східній Европі такий, що місце колишньої російської держави заняв російсько-український дуалізм. Чи той теперішній дуалізм лишиться і надалі советським, чи прибере демократичні форми, нині знати напевно не можна. Одно тільки певне, а саме, що ні російська ні українська держава ніколи не схоче ні не вможе відречися Східної Галичини, бо під польською владою Східна Галичина була-б вічно ятріючою раною у відносинах Польщі до Сходу. Українське населенне Східної Галичини є таке свідоме національно й політично зріле як ніяка инша часть українського народу. Вплив Українців у федеративній Росії був би значний, — розуміється само собою, коли нинішні відносини тривати-муть і далі! — і вони ніяк не дозволили-б на те, аби Східна Галичина лишилась під польським володіннем. З огляду на се йти за радою пана Таке Йонеску значило-б тесаме, що витворити острі противности між новою федеративною Росією і Польщею, а се не причинилося би ніяк до гаразду та паціфікації у Східній Европі. Щоби згори запобігти будучим конфліктам між народами Східної і Середної Европи треба безумовно вистерігатися, щоб якнебудь середньо-европейська держава окупувала якунебудь частину одної із східно-европейських національних областий.

Якнебудь одначе відносини у Східній Галичині й розвинуться, то утворенне самостійної, невтральної СХІДНОГАЛИЦЬКО-БУКОВИНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ — се перша передумова для створення упорядкованих відносин на Сході Европи. Ся нова Карпатська Швайцарія не така мала й немічна, як думає пан Таке Йонеску. Вона обіймала би простір 60,000 квадратових кільометрів (стільки, що Данія разом з Бельґією) з шести міліонами населення; могла-б легко сама вижинити себе та вивозити богато харчів і сирівців (головно нафту). Так східно-галицька держава може стати важним етапом при заведенню нового ладу у Східній Европі. Тут могли-б зосередитись усі творчі сили полудневої области Східної Европи та взятись за нове зорганізованне східно-европейських політичних, суспільних і господарських відносин.

Але і з огляду на інші обставини являється утворенне східно-галицької вільної держави заповітом політичного розуму. Бо таким чином одна політично й географічно важна область не була би більше предметом спорів між народами, наслідком чого можна буде запобігти будучим непорозумінням між Сходом Европи і новою Середною Европою.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Бувший парохіянин, Лудлов, Масс. — Є українська приповідка „як дбаєш, так маєш" і „не всякому духови вір". А Словаки кажуть про нас: „мудрий „Руснак" по обіді". Дармо плакати, як молоко вже розілляне! Ваша справа до суду, а не до часопису.

Шкільний Комітет, Ню Йорк. — Ми не годні поміщувати безплатно оголошень на місцеві цілі.

Г. О., Оборн, Н. Й. — Буде виказане в своїм часі.

„Диктатор", Алентавн, Па. — Напасть нерозумних людий у глупенькій шматці показує тільки, що Ваша робота розумна і чесна. „Смольному інститутови" в Ню Йорку і всім большевицьким опричникам прийде кінець скорше, чим хтонебудь надіється.

І. Б. і А. Ф., Тонаванда, Н. Й. — Буде оголошене разом з другими. Ваша правда, що треба хрунівство викорінювати до тла.

М. С., Вунсакет, Р. Ай. — Коли собаки брешуть, видно, що їдемо. Хлопський кулак і хлопський костур розжене вже незабаром ту нову червону шляхту. А наші цуцики і самі перестануть.

Т. В. У., Вудгевен, Н. Й. — Великий час, щоб всі разом стали.

П. Ш., Мінneaполіс. — Юдина смерть належиться зрадникам. На щастє межи Українцями хрунів небогато.

В. Михайлович, Питсбурґ. — Ой біда, біда із „патріотами" від „муншайну", „пулруму" та тими, що до доляра моляться.

В. К., Е. К., П. Ю., Честер, Па. — Щасте, що роґів не мають. А сердитись на них нема чого, бо вовка вдача тягне до ліса, а їх до того, щоб рити. Українська суспільність зарозумна і за твереза для большевицької дурійки.

Всевідучий, Тейлор, Па. — Чи не шкода тих гроший, що видали на большевицьке представленне? У тім біда, що наш брат не уміє бойкотувати усього, що вороже. Кілько то Українців купує ляцькі та большевицькі книжки і часописи! Кождий цент, даний на таку ціль то таксамо, якби післав кульку проти своїх власних братів. Пишете, що на тім представленню грали так, що тільки споганили цілу штуку від початку до кінця. Від людий, що захоплюються вислідом непроглядної російської темноти,—большевизмом, годі надіятися чогонебудь гарного.

О. К., Филаделфія. — Це саме правда, що нам треба зеднатися та проґнати від себе ляцьких та жидівських провокаторів.

І. Л., Йонкерс. — Купленне національного бонду буде безперечно найлучшим свідоцтвом перед рідними в краю, хто не забув за їх долю, як перебував в Америці.

ЗА УКРАЇНСЬКУ БУКОВИНУ.

До Найвищої Ради в Парижі.

Воєвідство Буковина була на найдальшому сході положена провінція бувшої австро-угорської монархії. Після урядової конскрипції з 1910 року припадало з загальної скількости мешканців 794.929 на Українців 305.101 (38.4%), на Румунів 273.254 (34.4%), на Жидів 102.219 (13%), на Німців 65.932 (8.3%), на Поляків 36.210 (4.5%); решту населення творили Мадяри, Великороси і Словаки (1.4%).

Таким чином мають Українці релятивну більшість серед цілого населення Буковини. З 12 політичних повітів, на які край був поділений, можна вважати румунськими лишень ті, які межували з Румунією, се є Ґураґумора й Сучава, тому що в сих двох повітах Румуни становили 70% усього населення. А знов являються українськими повіти, які межували з Галичиною і Бесарабією, се є повіти Заставна, Кіцмань, Вашківці, Вижниця та судовий повіт Селятин, бо в сих повітах становлять Українці 73 до 92% усього населення, мешкаючи там збитою масою. Повіти Чернівці, Серет і Сторожанець є мішані, одначе з релятивно українською більшістю, коли між тим повіт Кімполюнґ є мішаний а румунською релятивною більшістю. Ціла північна й західна частина Буковини є суцільно заселена українським народом, серед якого тільки Жиди творять розсипані етнографічні острівці (по містах і місточках). Простір сеї української Буковини виносить 5.300 км. з 460.000 населення, з того 66% Українців, 16% Жидів, 7% Румунів, 6% Поляків, 5% Німців.

По розпаді австро-угорської монархії уконституувалася на народнім вічу в Чернівцях дня 3. листопада 1918. р. Буковинська Делеґація Західно-Української Національної Ради при масовій участи всіх верств українського народу, заступаючих усі области краю. Делеґація видала маніфест до населення, станула в ньому на принціпі самоозначення народів і домагалася для себе тільки чисто українських повітів і повітів з українською більшістю. До сього становища прилучилася румунська демократична партія на чолі з послом д-ром Аврельом Ончулом.

Дня 5. листопада 1918. р. заключили українські й румунські представники мирну угоду, на основі якої обидві сторони переняли правлінне Буковини й видали спільну проклямацію до населення краю.

З сим порозумінием не була згідна крайно націоналістична румунська партія д-ра Янка Фльондора, яка завізвала румунський уряд в Букарешті до обсади цілої Буковини.

При заняттю краю обявив командуючи окупаційною армією ґенерал Задік, що обсаджене Буковини є лишень військовим кроком, який не пересуджує державної приналежности краю. Одначе діла показали що инше. Під покровом румунського війська взялася румунська націоналістична партія д-ра Фльондора до політики насильства й денаціоналізації.

Перші виступи, спрямовані проти Українців, були такі: Український Народній Дім в Чернівцях заняти військом, заборонено зібранне в Українськім Касині й видаванне української часописи „Буковина", закрито українську друкарню, учительський семинар і ґімназію в Чернівцях.

Дня 28. листопада 1918. р. скликала румунська націоналістична партія, яка назвала себе конституантою, т. зв. Загальний Конґрес до Черновець. Але в сьому конґресі взяли участь крім Румунів лиш деякі Німці й Поляки. Українці й Жиди здержалися від участи. Хоча на сьому конґресі не була заступлена абсолютна більшість населення, постановлено на ньому обявити злуку Буковини з королівством Румунії і се як згідне бажанню всього населення подати до відома румунському королеви Фердинандови. З сим почалася влада терору для нерумунського населення, особливо для Українців. Заведено стан облоги й кару буків, якої уживано особливо часто у відношенню до Українців. В чисто українськім місті Кіцмані, де проголошено заборону виходу по 6. годині вечером, покарано одну чужосторонну селянку, яка про заборону не знала, 25 буками. Селянин Кость Бажан з сьогож міста висказав свій погляд супроти одного Румуна, що Українцям належиться Буковина по ріку Серет. За се дістав він 50 буків у двох ратах день за днем. Українських учеників в Чернівцях побивали румунські поліційні аґенти палками на вулиці. Кождий, що відказався від зложення „голду" й заяви приналежности до Румунії, одержав 25 буків.

З кінцем січня 1919. р. інтерновано без всякої причини понад 200 визначних Українців і держано їх без переслухання більше як три місяці у вязниці. Між ними були: старший віком посол до парляменту Єротей Піґуляк, дир. кіцманської ґімназії Теофіль Бриндзан, усі професори української ґімназії в Кіцмані, український проповідник катедральної православної церкви др. Касіян Бриндзан, український історик др. Мирон Кордуба, др. Володимир Залозецький, велике число українських священиків, між ними оо. Катеринюк і Щербанович, багато учителів та визначних селян.

На кождому полі публичної праці Українців переслідувано. Опісля розвязано громадські ради в українських селах і начальниками громад поставлено чужо-сторонних Румунів та заведено румунську урядову мову в громадських урядах по чисто українських селах. Політичну управу змодифіковано на зразок королівсько-румунський; установлено префектури виключно з Румунами на чолі та заведено румунське урядуванне по всіх урядах у краю. Українському духовенству заборонено правити богослуження в церковно-славянській мові і проповідувати по українськи. А тих священиків, що не примінювалися вповні до сеї заборони, а такими були оо. Катеринюк, Щербанович і инші, увязнено й держано у вязниці довгі місяці як звичайних злочинців.

В парохіяльних урядах впроваджено румунську урядову мову в чисто українських громадах. Православна церква на Буковині була розділена на українську й румунуську. Українського ґенерального вікарія мітрофора Тараса Тимінського Румуни відослали зараз по обсадженю краю на пенсію та не допускають ні доного Українця до консисторії, де Українці до того часу мали трьох своїх представників. Румуни таким чином затерли всякий слід самостійної управи української православної церкви на Буковині, хоч Українці становлять на Буковині більшість православного населення.

Найбільших переслідувань зі сторони Румунів зазнали українські школи. Знаючи, що школи є основою всякого національного й культурного розвою, змагають Румуни до основного винищення українських шкіл, почавши від народніх аж до університету. Безпосередно по приході румунського війська на Буковину перемінили Румуни всі українські школи в громадах, положених на південь від ріки Прута (всіх около 80), на румунські, а українських учителів звільнили зі служби. Весь учительський збір української ґімназії в чисто українськім місті, згл. повіті Кіцмані з дир. Бриндзаном на чолі увязнено за се, що він не погодився з переміною ґімназії на румунський ліцей. По увязненю українських професорів і директора ґімназію зрумунщено, а директором заіменовано п. Леоніда Боднарескуля, відомого румунського аґітатора. П. Боднарескуль обявив на власну руку будинок ґімназії, який є власністю міста Кіцманя і представляє вартість 8 міліонів леїв, власністю румунської держави.

Також закрито українську ґімназію у Вижниці. Її учительський збір в числі около 40 професорів переважно усунено з посад, а багатьох з них перенесено в глиб Румунії.

З посад звільнено між иншими професорів Івана Аронця, Івана Дощівника, Василя Яцевюка, Михайла Городельського і Святослава Лакусту. До Сучави перенесено д-ра Миколу Бацика й Івана Василешка. Знесено три катедри з українською викладовою мовою в університеті в Чернівцях і заведено румунську мову для викладів та іспитів, якої українські студенти не розуміють.

Тому українська молодь мусить студіювати в заграничних університетах, особливо у Празі й Відні, бо й Поляки не допускають її в університет у Львові.

На українську молодь звертають Румуни особливу увагу, бо вважають її за найнебезпечнійщий елемент для своєї державі. В червні 1921. р. розвязали Румуни українське академічне товариство „Союз" яке числило понад 180 членів, а впливових студентів Василя Буцуру, Павла Козака, Івана Дусича, Юрія Кокоячука, Івана Піґуляка, Юрія Дмитрюка й Василя Руснака увязнили й держали більш як 5 місяців у вязниці без переслухання. Причиною увязнення названих студентів Румунами було се, що українські студенти відмовилися на основі артикулу 95. сен-жерменського договору від участи в збірці датків на будову ловецького замку для румунського престоло-наслідника.

В останніх часах українські студенти заснували академічне товариство „Новий Союз", який румунське правительство без всякої підстави також розвязало.

Терор іде так далеко, що Румуни сконфіскували українську часопись „Каменярі" за се, що в ній перепечатано сен-жерменський договір. Румуни бояться, щоб українське населенне не дізналося, що румунські претенсії на українську часть Буковини є безправні.

Бажаючи збаламутити опінію культурного світа, Румуни безправно, насильно й тенденційно перевели конскрипцію людности цілої Буковини й одцільний український нарід нарочно поділили за три нібито окремі нації, а се на Українців, Русинів і Гуцулів. Се виходить на одно, якби хтось ділив одноцільний румунський нарід на Румунів, Волохів та Молдаван або одноцільний жидівський нарід на Жидів, Євреїв та Ізраелітів.

Якщо шукати за правними даними, які оправдувалиби претенсії Румунів на українську часть Буковини, приходиться до переконання, що Румуни не мають ніякої правної основи для їх поступовання. Вже в договорі, заключеним між Росією і союзними державами в 1915. р., виразно зазначено, що область Буковини, положена на північ від ріки Сучави, з причин етноґрафічних не може припасти Румунії. Подібне заключенне можна вивести і з артикулу 59. сен-жерменського договору, який постановляє: Австрія зрікається на користь Румунії всіх прав і претенсій на часть бувшого воєвідства Буковини і то на ту участь, що лежить поза границями Румунії. Границі тої части будуть визначені пізніще союзними й усоюзненими державами.

Ся постанова говорить безсумнівно, що українська часть Буковини ніяк Румунам не признана, тому й не мають вони ніякої підстави інкорпорувати цілу Буковину до своєї держави й відбирати Українцям їх політичні й національні права.

Нема сумніву, що українська часть Буковини стоїть у стислому звязку з сумежною українською Галичиною, бо культурні й господарські відносини обох сих областей є однакові. Українське населене Буковини рішило ділити долю з цілим великим українським народом, в першій мірі з галицькими братами й ся постанова найшла свій вислів в уконституванню Буковинської Делеґації Західно-Української Національної Ради в Чернівцях.

Підписана Буковинська Делеґація Української Національної Ради просить Найвищу Раду з огляду на те, що питанне Східної Галичини має бути вирішене в короткім часі, увільнити українську часть Буковини від румунської окупації і злучити її з цілим великим українським народом, а в першій мірі прилучити українську часть Буковини до української Галичини.

Відень, дня 30. грудня 1921. р.

За Делеґацію Української Національної Ради для Буковини: Голова: Іля Семака в. р. Містоголова: Др. Атенор Артимович в. р. Секретар: Др. Дмитро Коропатницький в. р.

УВАГА! ЗАГАЛЬНО!

Товариства, Братства, Просвітні Клюби, Читальні і робітничі Кружки!

Народній Листок, **„Нова Україна"**, виходячий для просвіти російських Українців, одержав дарунок кількадесять примірників книжки **„Україна і політика антанти"**, написаної сенатором У. Н. Р., А. Д. Марголіном. В цій книжці є богато історичних документів по відбудованню української держави як також відповіді українській мировій делеґації таких дипльоматів, як Вилсон, Ленсинг, Лойд Джордж, французький президент Пуанкаре, і других важних дипльоматів великих держав, де лиш українська делеґація удавалась. А. Д. Марголін був один з членів делеґації. Цю книжку кожда організація повинна мати в своїй бібліотеці яко історичний документ. Цю книжку повинна теж мати кожда свідома одиниця, котра має якінебудь зносини з російськими Українцями. Ми уже не говоримо за свідоміщих одиниць, але якби лиш кожда українська організація купила собі цю книжку, то це дало-б спромогу виходити **„Новій Україні"** два рази в місяць.

„Нова Україна" просить предсідателів і секретарів подбати, аби Ваша орґанізація спровадила цю книжку. Ціна з пересилкою виносить $2.15.

NOVA UKRAINA,
Box 130, Sta. D., New York City

ЗАГРАНИЧНА ТОРГОВЛЯ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

В „Огляді заграничної торговлі Злучених Держав в 1921. році", який американське Міністерство Торговлі сими днями опублікувало в послідним номері своїх тижневих звідомлень, найсамперед звертає на себе увагу факт, що в порівнанню з попереднім роком вартість товарообміну Злучених Держав з заграницею зменшилося мало не на половину. $8.228,000.000 в 1920 році вартість всіх експортів зменшилася в 1921-ім р. до $4.485,000.000, значить о 45 процент. Імпорт впав з $5.278,000.000 на $2.509,000.000 значить о 52 процент. Одначе треба зважити, що що-до заграничної торговлі 1920-ий рік був взагалі виїмковий і що та велика ріжниця в 1921-ім пояснюється не лише фактичним зменшенням експорту й імпорту, але в першій лінії раптовим зниженням цін. Порівнюючи товарообмін послідного року з передвоєнним, побачимо, що від 1914-ого року вартість експорту збільшилася о 90 процент і вартість імпорту о 32 процент. Також збільшився торговий баланс (надвишка експорту понад імпорт): в 1914-ім році вартість ввезених товарів становила 80 процент вартости вивезених, в 1921-ім році лиш 56 процент; значить в послідним році Америка вивезла мало не вдвоє стільки товару скільки привезла.

Помітна теж зміна в ринках заграничної торговлі Злучених Держав. В 1914-ім році 62.9 процент усіх американських експортів ішло в Европу, 22.3 процент в Канаду і Мексико, 5.3 процент в Південну Америку, 4.8 в Азію, 3.5 в Австралію і на тихо-океанські острови, 1.2 в Африку. В 1921-ім році з Европу все ще вивожено більшу частину американського товару, але процентово богато менше як перед війною, саме 52.7 процент всіх експортів. За те збільшився передусім азійський ринок забираючи собі 10.8 процент експортованого американського товару і потрохи всі инші ринки. Перед війною Европа була для Америки головним жерелом імпорту. В 1914-ім році 47 процент всего імпортованого товару прийшло з Европи. Підчас війни, розуміється, Европа не вивозила майже нічого, але по війні европейський товар все більше зявляється на американських ринках. В послідним році Европа давала 30 процент американського імпорту, стільки-ж країни Північної Америки (Канада і Мексико), Азія 22, Південна Америка 12 процент.

В 1921-ім році Злучені Держави вивезли в Европу три рази стільки товару скільки дістали з Европи. Товарообмін з Канадою і Мексиком теж причиняється до так званого корисного торговельного балянсу. За те торговля з Азією і Південною Америкою виказують значну надвишку імпорту понад експорт.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ

МОСКОВСЬКИЙ ГОРОД НА ЗАПОРОЖУ.

Оповідання з другої половини 17-сотих років.

(Продовженнє).

(12)

— Сідай і розповідай всьо з кінця! — звернувся кошовий до Ухача і сам став зодягатися.

— Се довга справа, — перебив кошовий оповіданне. — Так скоро не скінчиш, а ви оба мабуть голодні... Снідали вже, чи ні?

— Ми просто з коний у вашу хату, — відповів Чмеленко. Їхали цілу ніч не відпочиваючи, лиш два рази змінили коні.

Кальнишевський вхопив малу паличку і вдарив об мідяну бляху, завішену над ліжком.

— Сніданне! — крикнув до козачка, що станув на порозі. — Для мене й для тих двох. Зараз! ...Тепер розказуй дальше!

— Ви оба — сказав отаман, коли Ухач скінчив оповідати і коли Чмеленко розповів, що зарядив його батько — будете гістьми в моїй хаті. Нікому в Січи... Чи розумієте, що то значить „нікому"?... не згадуйте, чого ви сюди приїхали. Мовчати, бо за довгий язик покараю горлом! Тепер ідіть і лягайте спати, бо може ще сеї ночи, як лиш смеркнеся, поїдете назад.

Ухач почіхався в те місце, котрим сидиться на кони.

— Дивіть на сей ліс, — сказав отаман, показуючи крізь вікно на ліс за Січию. — Як сонце вже буде доторкатися краю сего ліса, будьте готові рушати в дорогу... Скажіть там, щоби до мене прийшов Голомозий. Нехай зараз приходить! — крикнув кошовий, коли оба вже були за дверми.

Голомозим звали старого-старезного Запорожця, яким кошовий послугувався тоді, коли в самій Січи мав переказати кому щось довірочного. До тяжшої служби вже був неспосібний. Він звався колись Чуприна. Голомозим прозвали його в трийцятім році життя, коли то він вилисів як коліно. Він сам розповідав, що волосся вигнала йому з голови горівка, бо замість у ноги, як в инших, в него „била" в голову.

— Підіть, діду, — сказав Кальнишевський, коли колишній Чуприна, тепер Голомозий зявився, — до всіх тих, що в мене бувають, коли про якусь справу не потребує знати війт і ціла громада. Нехай по одному і кождий в иншу сторону, та будь то би за иншим ділом вийдуть з Січи в степ, але зараз. Відтак нехай всі зійдуться в гаю за татарською могилою. Там буду їх дожидати.

В кождій скрутній і замотаній справі, особливо такій, що грозила конфліктом з Московщиною, кошовий, заки справу передав до порішення раді старшин, чи раді всего меншого і старшого товариства січового, радив насамперед довірочно з кількома старшинами і січовиками зпоза старшини, з котрими був одної думки. На сій довірочній раді все рішали, що в сій або тій справі зробити, як поставити справу на раді старшин чи всіх Січовиків і чи взагалі робити над справою які явні наради. Порішивши, що і як віддати явній раді, участники довірочної ради зобовязувалися стягнути на явну раду більшість для таких рішень, які відповідали би ухвалам довірочної ради. Як довірочна рада порішила зробити щось таке, що повинно було лишитися тайною для чужих, особливо для Москалів, то рішенне виконувано також довірочно дібраними та певними людьми, що вміли держати язик за зубами.

Тепер на раді за татарською могилою кошовий розповів про се, що діеся під донською межею і спитав, що в сій справі робити? Всі зібрані були одної думки. Порішили тайну раду старшин і поставити на ній такі внесення: Будову города за всяку ціну спинити. Се, що вже готове, знищити огнем. Москалям, що роботу розпочали, роти позатулювати на віки. Щоби Полтавці, яких Москалі присилували строїти город, не розголосили, що сталося, назад домів їх не пустити. Поселити на Запорожу як найдальше від Полтавщини. Їх родини також перевести з Полтавщини на Запороже.

Учасники ради, як прийшли поодиноко ріжними дорогами, так і розійшлися та вернули до Січи. Перший, що вернув зарядив скликанне ґенеральної старшини до хати кошового. Послідний вернув кошовий і знайшов в своїй хаті цілу раду вже зібрану. Рада рішила одноголосно те саме, що порішила була довірочна рада. Ріжниця була тілько в однім. Тепер порішили розпочатого Москалями города не руйнувати, лише навпаки, докінчити, та примістити у нім сильну запорожську бекету для охорони східних окраїн перед нападами Донців. Хоч послідний напад скінчився для Запорожа щасливо і напасники помирилися з Запорожцями, то прот евсі були тої думки, що Московщина таки не залишить евоєї роботи. Буде Донців дальше троюдити, та незабаром напади повтося. Кошовий, запитаний, як гадає виконати ухвалу, сказав:

— Вишлю дві сотні, щоби Москалям справили похорони. Ті дві сотні, які я маю до розпорядимости на подібні цілі, вистануть і на пятьсот Москалів, не то на півтора сотки. Крім ґенеральної старшини і тих козаків, яких вишлю проти Москалів, про сі похорони ніхто в Січи, ні взагалі на Запорожу ніхто не повинен і не сміє знати. Однак в Січи зараз помітять, що щезли дві сотні, і Москалі, не тепер, то в четвер мусять довідатися, що вислані ними будівничі города пропали. Треба зробити так, щоби ні московські звідуни, які в Січи безпечно є, ні московські прихвостні між Січовиками, ні сам уряд московський сего загадочного походу двох сотень не вязали з тим, ро вислані на Запороже Москалі десь занапастилися.

— Як се зробити? — спитав один учасник ради. — Виходу двох сотень з Січи ніяк не затаїш.

— Отже штука в тім, що не будемо затаювати. Лише кінці втопимо у воді. Треба скликати раду всеї старшини з січовими дідами і порішити висилку двох сотень будь куди, щоби лише ухвалено їх висилку з Січи. Саме вчера прийшла вість, що татарський чамбул нишпорить коло річки Шайканки. Також сповістили мене, що ватага збігців з Правобічної стоїть табором десь над Самарою. Нехай рада порішить вислати по одній сотни... одну проти Татар, другу, щоби завести на місце поселення ватагу збігців. Замість проти Татар, котрі мабуть вже дома, і замість до збігців, для котрих вистане один провідник, обі сотні сполучаться десь подальше від Січи і підуть проти Москалів.

(Дальше буде).

ДОПИСІ

АЛЕНТАВН, ПА.

Про громадську роботу.

Усім вже відомо, що істнує товариство під назвою „Ліга Ситизенів і бувших жовнірів американської армії, українського походження". Ця Ліга постановила працювати для визволення нашої любої вітчини. Вона старається, щоби була допущена депутація до Вашінгтону на переслуханнє в справі нашої дорогої батьківщини.

Така робота потягає за собою великі видатки, а на жаль нема такого фонду, з котрого можнаби покривати ці кошта. Я, бувши на зізді в Філядельфії дня 10-го м. м., і переконавшися на місци о праці і старанню екзекутиви Ліги, і почувши ціле справозданнє, не хотівем вірити, щоби таке пожертвованнє для української загальної справи лежало лише на серци філаделфійським Українцям та щоби усі видатки покривалися лише Філаделфійцями.

На моє справозданнє, алентавнські Українці постановили попирати матеріяльні заходи Ліги. Додержуючи свого приречення отсі наші товариства жертвували грошеву поміч Лізі Ситизенів: Тов. Український Американський Горожанський Клюб $10.00, Брацтво $10.00, Сестр. Неп. Зач., від. 151 У. Н. С., $5.00, а на засіданню 10. м. м. доручено $10.00. Разом з Алентавн $35.00.

Сподіємося, що і другі товариства а й поодинокі люди зложать свою жертву на так важну справу.

Честь Вам, алентавнська громадо, що на кождий поклик не жалуєте своєї праці а підпомагаєте своїми жертвами кожду добру українську роботу, що причиняєся до визволення нашого рідного краю.

Гр. Пипюк.

—o—

АВОКА, ПА.

Коляда на інтернованих українських жовнірів в Чехії.

На українську армію, що є інтернована в Чехословаччині, зложили жертви слідуючі: І. Гнатко $2.50; В. Сворень, М. Ґуральчик, Г. Романишин, В. Лісний, О. Лесик, С. Сеньків, П. Прокоп, Т. Колодій, І. Соколовський, Н. Колодій і М. Бабяк по $2.00; І. Срибер $1.50; П. Цізда, Г. Питльований, О. Шмігельський, Г. Рубас, Г. Кричкевич, Г. Сеньків, А. Мацьовський по $1.00. — Разом $33.00.

Вислано через First National Bank, Avoca, Pa., ч. посвідки: A800093, суму 1650 корон на адресу: Український Громадський Комітет, Szerzikova 4, Prague, Czechoslovak Republic, Europe.

Із колядою ходили слідуючі: Василь Лісний, Петро Прокоп, Никола Колодій і І. Соколовський.

Усім сердечне спасибі!

—o—

СТ. ПОЛ, МИНН.

Виказ жертв на „Рідну Школу" в ярославськім повіті.

Чесні жертводавці з Минеаполіс: по дол. зложили: Яків Ґрубрин, Николай Ґрубрин, Іван Сохоорнич, Петро Андруцяк, Пилип Дяк; по 50 ц.: Григорій Федущко, Василь Кордуба, Олекса Пилятюк, Петро Куликяк, Василь Рефцьо, Євдоха Мандзин, Іван Шміґановський, Николай Ваньура; по 25 ц.: Дмитро Федорців, Палагія Павчук, Петро Гайва, Петро Чучман.

Жертви з Ст. Пол: по 2 дол.: К. Качмар, Григорій Брaгіцький; по 1. дол.: Стефан Звірик; по 50 ц.: Олекса Вус, Анна Голт, Катерина Гоца, Сидор Никитюк, Іван Коцуба, Иосиф Прес, Стефан Сидорек; по 25 ц.: Кирило Омільник, Петро Скеоіс, Катерина Огара, Анна Дрефкі, А. Лайнигер, Кляра Брудер, П. Шнайдер, К. Паевска; А. Лоронг, Анна Галер по 50 ц.; П. Гілер 10 ц. — Разом $20.50.

Всім жертводавцям щире спасибі!

Катерина Качмар.

—o—

ЮСТ ЯНҐСТАВН, О.

Коляда на інтернованих в Чехії.

Члени тов. „Сокіл", від. 218 У. Н. Союза, в Іст Янґставн, О., а власне: Стефан Сорока, Мартин Бурка, Ів. Ярема, М. Шайда, Ст. Калька і Мих. Ткачишин, під проводом Петра Кашевки, свідомого Українця з Гуцульщини пішли з колядою, щоби призбирати жертви на наших хлопців, які інтерновані тепер у Чехо-Словаччині. Народ приняв нас щиро і зложив $61.50, які ми переслали, поділивши на 5 частий П. Ярошевичеви, Олені Дружал, Андр. Кашевичеви і Григ. Литвинови в Йозефові та Григ. Пущакови в Літомерицях. Долучуємо банкові посвідки.

Складаємо усім сердечну подяку.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Складка на вязнів.

Українці в Ню Йорку, які походять із Слободи Золотої і Денисова зложили складку на К. Крису, І. Мандзія, М. Юськевича і Старуха, які сидять у вязниці у ляцькій тюрмі. Зложили слідуючі: Мих. Коцай $5.00; Ник. Коцай $3.00; Яків Шевчук, Микита Шарик, Гр. Богай і Семко Петрів по $2.00; Яків Мандзій, Иосиф Кичуш, Павло Варениця, Ів. Козак, Веньямин Гамер, о. Н. Підгорецький і Мих. Цусановський по $1.00. — Разом $23.00.

Відослано на руки д-ра Західного до Ковови.

Усім жертводавцям сердечне спасибі!

З ЦИГАНСЬКОЇ РУМУНІЇ.

Малий фейлетон.

В столиці циганської Румунії, Букарешті, сталося велике нещастє. От недавно счинився там такий крик, зойк, вереск, що усі пси, коти і всі воробці повтікали з міста. Причиною того так великого і небувалого дотепер в історії нещастя, був крик не ізза браку мамалиги в місті, і не тому, ізза браку повибігали з хат усі господині і кухарки і що в наслідок сего неумисного штрайку мамалига усюди пригоріла і був великий сморід в місті, і не був се крик ізза того великого смороду, ні! Румунія давно ціла смердить хабарництвом. Не був се крик з причини прибуття Кароля Габсбурського до Угорщини, ані крик в обороні Бесарабії, а був се крик румунських банкротуючих банків.

Сей крик давсь чути в половині листопада, а вслід того крику сталося висше згадане нещастя, масова вандрівка псів, котів і воробців з Букарешту на всі сторони світа. Що було причиною крику а взглядно причиною банкротства банків? Щоби на се відповісти, треба глянути ближче на господарку Румунії і її „великодержавну політику".

Румунія, як звісно належить до „побідоносних" держав, принайменьше вона себе за таку уважає. Се мабуть тому, бо в світовій війні набрала від Німців по штанах так, що король відрікся мамалиги і инших присмаків і спасався бігством з Букарешту. І як в балканські війні циганови дурничкою припав спорий кусень землі від ослабленої Болгарії, так світова війна принесла в дарі не лише румунські землі, але і українські і мадярські. І мабуть тому називає себе Румунія побідницею, бо заняла Буковину і Бесарабію, а навіть лізла до Галичини, щоби прислужитися своїй спільниці Польщі; а заняла ті землі по великій побіді над українськими курками і гусками, по тяжкій борбі, де правда не стрілялося ,але за те моцно кралося.

З тою хвилею зачинаєся в Румунії т. зв. „великодержавна політика". Робиться „малі антанти", великі союзи, малі і великі договори, посилаєся ноти на захід, на схід, на північ, на полудне, ноти маючі на ціли закріпощенє українського народу на загарбаних землях, ноти з криком на схід, з просьбою на захід о призначе злодійства, о визнанє неправного правним. А тимчасом вариться мамалигу і запиваєся вином, усьо те на славу і честь великої, побідної Румунії.

За примірам своєї вітчини пішли і румунські патріоти-банкирі. Треба знати, що в Румунії партія має тим більше значіння, чим більше має банків. Найбільше їх має партія демократична, меньше консервативна, а найменьше (бо лише кілька банків на провінції) партія хліборобів. Усі ті патріоти-банкирі бачучи, що їх непобідна вітчина краде чи там побільшаєся, легко мудро не великим коштом, постановили і собі триматися тої самої тактики. І за гаслом „великодержавної" пішли гасла „великобанкової" політики.

Румунські банки і банчинята не вдоволялися вже майном кілька сот тисяч ані кількох мілїонів, а захотіли мати відразу міліярди. Тож випущено акції пр. з 5 міліонів на 50, з 20 на 100 і т. д. Кождий банок мав по кількадесять підприємств; нераз таке підприємство, що пр. мало молоти кукурузу і робити мамалигу, займалося контрабандою, або спекуляцією заграничної валюти; а друге, що мало пр. добувати нафту, добувало всьо иньше тільки не нафту. Одним словом зачалася велико-капіталістична господарка. Тому, що ані французькі ані англійські капіталісти не вірили в великодержавність Румунії, тому не спішилися з своїм капіталом і румунські леї захорували на хоробу польської марки і падали... Румунські банкері сподівалися, що все таки кались прийде щасливий день і леї підуть в гору; та на жаль той день не приходив.

До тепер на світі мало всьо свій кінець. Тож і спекуляція румунських банків мусіла також приноровитися до сеї засади. І так в половині листопада, одного гарного дня счинився великий крик. Банок консерватистів „Банка нацiунеї", наробивши довгу в Франції на 60 міліонів франків сказав, що нічим йому тої суми заплатити. В слід за тим предсідатель цілої тої компанії уважав за відповідне показати невдячній землі плечі і представився ізза ніжність болізни, ні печали, ні шпекуляцій, а директори банку, яким надоїла криклива біржа, поїхали в цілі скріплення нервів до тихої Іванової хати. За добрим примірoм пішли і инші більші і меньші банки а в наслідок сего повстав висше згаданий крик, який спричинив так велике нещастє, так велику псячо-котячо-вороблячу вандрівку; оставші банки постановили зарадити лиху і потворили нові підприємства в цілі стягнення всіх розбігшихся еміґрантів а в разі неможливости закупити нові породи в Варшаві, де усі ті сотворіння зжилися з такими сценами і зовсім на се нереагують а противно втікли би може, як би не чули таких криків. Банкирі сподіються, що на тім зробиться добрий „бізнес".

Такий є початок і кінець велико-капіталістичної політики. Насуваєся питанє, який буде кінець великодержавної політики? Не треба бути ворожбитом, щоби се сказати. Пословиця: криди та міру май! вже давно перестарілася тому, що злодій ніколи міри не має. І ми бачимо і бачити-мемо, що кожда держава, що краде, скорше чи пізнійше дістане в лоб або з великої держави зробиться така маленька, що на мапі виглядає як добра вош в польськім арешті. Так дістала в лоб небіжка „крулевска" Польща, так дістане і „демократична"; чи має инше статися з циганською Румунією?

Юрко.

ПОМАНА.

Кажете, що нема помани,. Є! Поспитайте в Андрія Снопика, як не вірите. Пішов він раз до Львова на торг і заблукався посеред улиць. Крутиться довго по улицях, та не міг потрафити на улицю, що нею ввійшов у місто. Крутився і сердився, а там і подумав:

— Гм! треба поспитати!

І почав розглядатись по прохожих, кого би так зачіпити, та не міг відважитись. Аж дивиться, іде улицею паничик в довгому шпенцирі та в маленькій шапочці.

— Паничику, — питає Снопик, — чи не справили би ви мене на улицю, до рогачки.

Паничик а радше панночка, бо Снопик по одягу взяв дівчину за хлопця, засміялась і пішла дальше.

— Сеж не паничик а панночка, свату! замітив хтось з прохожих.

Здивований Снопик аж сплюнув, та як на нещастє на якусь паню, що якраз переходила. Пані наробила крику. Збіглась товпа, а там надійшов і поліцай. Снопик боронився, як міг, та не помогло. Поліцай завів його на поліцію, де йому дали дві доби арешту. Повернув до себе аж третього дня. Дорогою мурвотів до себе: То не був ані паничик, ані панночка, а таки помана і вже.

ЛЮДНІСТЬ ІТАЛІЇ.

По найновіщих обчисленях має Італія $39\frac{1}{2}$ міліонів людности. У 1911. році Італія мала $34\frac{1}{2}$ міл. людности.

ПІД УВАГУ ТИМ, ЩО ПИШУТЬ ДОПИСІ

1. Коли пишете щонебудь до друку, пишіть тільки на одній стороні листка, а другу оставте порожною.
2. Не пишіть лайки і не вживайте „грубих" слів.
3. Пишіть таке, що цікаве для всіх, — нове.
4. Подавайте факти, — пишіть чисту правду.
5. Пишіть коротко і ясно.
6. Вистерігайтесь „січки" — пересилювання з пустого в порожне.
7. Не пишіть віршів. На міліони людий трапиться одеи поет, що варта його прочитати. (Зрештою, пишіть, але не все посилайте до друку. Лише дійсно добрі вірші слід посилати до друку).
8. Подавайте гарні приповідки, сміхованки, жарти. Коли є у Вас хист до віршовання, пробуйте писати гумористичні вірші, бо до сього не конче потрібно поетичної геніяльности.
9. Не шукайте у часописі поля для порахунку із своїм особистим ворогом.
10. Присилайте листи з краю, де є відомости про це, як там живеться нашим людям. Не присилайте таких листів, де пишеться тільки про родинні справи, або, де пишеться, все тесаме від початку війни. Лише такі листи надаються до друку, що цікаві для всіх.

(Рх.).